

— jaz ne vem — nekaj mistiškega nadiha ima tudi njegova muza. Težke sanje, čudne vizije, polzavest, nezavest mu radi dajejo snovi za pesmi in, jaz mislim, da na kvar celi zbirki. Bodi že pevec individualen, ali ‚ureigen‘, toda koga naj zanimajo nenormalni dušni ali telesni položaji pesnikov, ki jih morda nihče drug ne uživa, oziroma ne trpi, kakor samo in prav on in sicer bržčas vsled bolezni. Bralec se hitro naveliča tistega

‚Ich seh', ich seh' . . . ; ‚was niemand sieht.‘

Ako še povemo, da se navdušuje Zamejski za Slovenijo, velemoč Slovanstva, dotiče malo deključje ljubezni, obsoja in zavrača podlost nevernega srca, opeva lepo prirodo, začrtali smo tako blizu obseg njegovih idej, kolikor jih razodeva v tej zbirki.

Tu bodi omenjeno, da mi pesmi ‚Oglej‘ in ‚Pad Ogleja‘ kar nič nista po volji. Vzemi jima nekaj ‚videnj‘ in gostobesednih pridevkov (epitetov), in takoj sta skoro sama rimana proza.

Oblika je na nekaterih mestih malo primitivna, ali pa prisiljena, tako da nas spominja Koseskega. V obče pa se beró pesmi dosti gladko. Samo nekaj naglasov se mi vidi nenavadnih, naj ne rečem, napačnih.

Vendar, če je véliki Levstik rabil in gotovo tudi vedel opravičiti ta-le naglas:

‚Ovne tolste pokladli . . .‘

potem

‚Še jaz bom molčal na mrtvó krivico.‘

Dikcija pa je ponajveč vzosna in bogata krepih prispodob, le na redkih mestih zveni prozajiško. Nekatero posamezno pesmi so res kaj dobre oblike in misli. Drugega sedaj ne utegnem, a tudi ne vem povedati. Samo pesniku še kličem koncem ocene, kar kliče on meni začetkom pesmij:

. krivo nas ne sodi
Prav motri, umi nas in zdrav nam bodi!

Anton Medved.

Hrvaška književnost.

Zabavna knjižnica Mat. Hrvatske. Svezak 190—192. Hugo Badalič: Izabrane pjesme. Ciena 75 novč. Str. 157. Lep zvezek mičnih pesmij je s tem podala Matica Hrvatska svojim udom. V njih kaže pesnik svoja čustva, katera mu jih rodi ljubezen do „djeve“ in domovine. Sicer pravi sam v uvodu: „Neznatna je i uboga Kô u majke sirotica: Nigdje nema mira svoga Pjesan moja krilatica. Al u njoj mi duše jek!“ Str. 6. Splošno bi trdil, da mu je bolj vneta ljubav do domovine kakor do djeve — vsaj pesmi bi pričale to. Večina njih poje o čustvih do mile domovine, katera goji in hoče obujati i v čitatelju; proslavlja tudi njene sinove, kakor: Preradovića, Mihovila Pavlinovića, Gundulića, Mažuranića, Miošića, Draškovića. Druge slikajo zgodbe hrvaške domovine. Najbolje so mi

ugajale pesmi v oddelku „Na Adriji“. Tu slika dobro ljudstvo na obrežju jadranskega morja; riše lepo sliko ob njem; izliva svojo bol ob pogledu nanj; prerokuje lepe dnove veselejše bodočnosti ubogemu narodu; kliče k jedinstvu „štujte naše ime, štujte pravo naše, — Mi ćemo vam rado dati što je vaše“. Str. 147. Skratka: pesnik je Hrvat z vso dušo in ljubi zemljo svojo — ljubijo naj jo tudi drugi tako. Manj srečen se mi zdi v opevanju ljubezni do djeve; tu se mi zdi, da je istinitega čustva premalo. Précej prve pesmice: „Prvi cjelov“, „Sjećanje“, „Dragin stan“, zlasti zadnja kitica str. 23 so le — besede. Malo elegičnega sem našel v treh elegijah: „U Jurjevcu“.

Jezik je lep. Tudi rime lepe in čiste razven na nekaterih mestih, n. pr. šta — strah, str. 11. „ramenih — rumeni str. 45. in par drugih. Tu in tam je pač kake stopinje premalo ali preveč. Str. 13. 6. in 8. vrsta; str. 113. vrsta 5.; str. 25. vrsta 7. idr.

Pripomnil bi, da so moralno čiste razven na str. 10. druge kitice. Pa o „Napasti“ bi pripomnil to, da je Bog res „dobar, zli so samo ljudi“ — vendar naš Izveličar — torej Bog — je rekel: „Kdor pogleda ženo, da je poželi, itd.“ Mat. 5, 28. Str. 152.

Želim naposled, da bi se izpolnilo, kar poje pesnik stran 13.: „Hrvatski pjesnik sam, dušo, Hrvatski pjevam ti ja, Narod sam hrvatski slušo I mene narod moj zna: Svakomu od toga roda Pjesme su od mene dar; Znade ih seljak, gospoda, Čita ih mladac i star.“

Zabavna knjižnica Mat. Hrvatske. Svezak 193—195. Na pragu novoga doba. Pripoviesti. Osman—Aziz. Ciena 75 novč. Str. 223. — Kakor v lanskem zvezku zabavne knjižnice „Bez nade“ kažeta tudi v letošnjem pisatelja učinek okupacije na bosanske prebivalce. Štiri povesti (zadnja: ‚Molitva‘ je prav za prav „san mladica“), kažejo nam odnošaje ob tistem času. Ljudstvo je bilo silno razburjeno. Hotelo je na vsak način, da se zabrani prihod Avstrijcem. Niti poslušati ni hotelo pametnejših, da sila ni mila. V Mostaru so muftija in kadijo postrelili in odrezali glavi, ker sta svarila, naj se ne bijejo —, ker to bi bilo le v škodo in zlo ljudstvu. Ta prizor in sploh, kar se je ob tem godilo, kaže se nam v povesti prvi: Na Neretvi. Glavno ulogo v njej pa igra Alija, sin čestitega Tahir-age Demirhodžića. Med tem, ko se oče bojuje ob Hercegovini, skrbi Alija za domovje prav pridno. Najlepše nade goji oče o svojem sinu. A zagleda se v Fato, zalo in pošteno, toda ubožno dekle. In zgodi se, kakor se velikokrat zgodi: Oče in mati ne dovolita v ta zakon. Alija postane neposlušen pijanec in v nekem pretepu ga pijani tovariši potolčejo toliko, da za osem dni umrje. Fata mu je obljubila zvestobo. Smrt njegova jo tako prevzame, da zblodi in v Neretvi najde nesrečen konec.

Druga povest: „Sve sa zaboravlja“ . . . Omerbeg — Aiša, glavni osebi, si obljubita zvestobo. Ali Omerbeg zapusti Sarajevo, domačo zemljo, ker hoče ohraniti vero nasproti tujcem, in gre sam v tujino, kakor toliko drugih. Delali niso nič drugega kakor sklepe o bodočnosti, mineval je čas in denar in večina jih je obubožala. Omerbeg, poprej imovit in častit mladenič, na tujem zapravi, ker brez dela živi, vse, in umrje zapuščen kot vslužbenec bogatega trgovca. Aiša joka dalj časa za njim, ko je odšel. Pozneje se uda volji materini, poroči se z bogatim trgovcem ter je srečna žena in mati. Sve se zaboravlja.

Tretja „Medju dva svieta“ — mi je najbolje ugajala in res prav mило se bere dogodba Muhamed-efendija. Razborit mladenič in ukaželjen gre k hodžam — turškimi duhovnom — v šolo; pride v Sarajevo in v sam Carigrad. A povsod vidi, kako pomanjkljivo je vse njihovo znanje, kako so sploh neredni in ne vredni duhovniki turški, in njegov duh želi višje in višje izobrazbe. Hodi po svetu, proučava šege in naravo ljudstev, uči se in bere tuje knjige, kar je v turški veri nezaslišno, in želi koristiti res ter oblažiti narod. Ali bolezen se ga poloti — sušica in v najboljši dobi umrje. Čitatelju je ta povest prav poučna, ker marsikaj zvé o naravi turškega mišljenja. Muhamed je spoznal, kako nespametno delajo ljudje, ko zapuščajo domovino, ne učé se nič, ne delajo nič in tako propadajo. Ali videl je tudi, da govori brezuspešno. Ne da bi se ljudje učili ali izkušali porabiti zmožnosti vsak po svoje, živé brez dela, posedajo po kavnah pijoč kavo in pušeč, in tako živé življenje lenobno v škodo sebi, v propast narodu. Blag značaj, pravim, je ta Muhamed-efendi in sočutje se mi je nehoté vzbudilo zanj in za ljudstvo, za katero je čutil i on.

„Sna mladiča“ je fantazija. Mladenič gleda v preteklo detinstvo, v dobo mladeniško — v lepoto rajsko; sanja o Allahu, katerega moli: „Bog je velik“ . . . prosi ga za srečno bodočnost. In kakor iz lahke megle mu zašepeče: „držati se vjere, naroda i napredka, jedino je sigurno utočište.“

Kar sem rekel o lanski „Bez nade“ — ponavljam moram i letos: Pisava je živa, — slike, prizori krasni, značajji pogojeni in jezik lep! Izostale so „tujke“ in, na kar jih še čitatelj naleti, so „tumačene“ brez posebnega „tumača“, ampak kar mimogredé. To dela berilo prijetno in ne moti, tako da je res zabavno. Pisatelja sta si vzela menda v spomin lanske besede in opomnjo.

Le na jedno sliko ali prizor bi namignil na straneh 41. in 42. Ne vem, ali bi smel tisto sliko razložiti slikar na ogled. Tista Fata „v mjesečini — razkošnim tielom itd.“ pa Alija ob oknu! Česar ne slikaj s čopičem, tudi ne s peresom!

M. Bulovec.

Ban Berislavić. Spjevao Ivan Trnski. Dionička Tiskara. 30 novč. — Neumorni starosta hrvaških pesnikov je obogatil hrvaško knjigo zopet z večjim delom in sicer z epskim. Vsebina je posneta iz krvave zgodovine hrvaške šestnajstega stoletja. Berislavić, vladika in ban, je junak v Trnskega spevu. Pripovedujejo se njegova slavna dela in junaška smrt „za krst častni i slobodu zlatnu“. Namera, da zjedini navadno in umetno poezijo, uspela mu je dobro in pesniška oblika mu je povsem lahka.

Život Svete Lucije, djevice i mučenice, opjevan prostim pučkim stihom od N. Batistića. Cijena i krunu. Zadar 1896. — Z veseljem poročamo o tej knjigi, katera je danes res izjema na polju pesništva, — ker nam v njej profesor-pesnik opeva življenje svetnice božje (sv. Lucije). Spev je zložen v navadnem narodnem verzu, brez olepšave in pesniškega poleta; vsebina se ozira na življenje sv. Lucije po rimskem brevijarju, na ustno sporočilo in na legendo, katera je še danes dobro znana med narodom na Siciliji. Knjigo bo gotovo narod dobro sprejel, ker je pisana po njegovem duhu in mišljenju. Danes se sicer veliko piše in peva —, no malo za ljudstvo. G. profesor završuje predgovor: „Dao Bog, da ovaj pokušaj potakne i druge valjanije sile, eda mjesto erotičnih pahuljica i zvonjelica, proslave po kojega od božjih ugodnika, koje naš narod štuje i časti često kao kakve abstraktne pojmove, jer o njihovu životu trudna ništa izvjestna. Stalan sam, da bi se takov trud naplatio tim, što bi se tako budilo i živo vdržalo religiozno čuvstvo, koje, na žalost, svagdan pada i medju prostim pukom.“

Milovanka. Pjesan u slavu starca Milovana. Prikazana kao ugodni razgovor narodu. Skitio Vladislav Vezić. Potporom „Matice Hrvatske“. Zagreb 1896. Cijena 80 nov. — Te pesmi sta izdala prof. dr. Fr. Marković in Iv. Milčetić kot zadnje delo znanega pesnika Vezića, na željo njegove vdove. Glavna vsodbuda za te pesni je bila pesniku slavnost odkritja spominika Kačićevega v Makarski leta 1890. Zato so pesmi zložene na način Kačićevega „Razgovora Ugodnoga“. Vezić je osnoval svojo „Milovanko“ kot narodno delo, in zato ima posebno vrednost.

Od novega leta so začeli izhajati nekateri novi listi. Na prvem mestu omenjam novi pedagogiško-poučni časopis „**Kršćanska škola**“, kateri izhaja v Zagrebu, da v čisto krščanskem duhu deluje za hrvaško šolstvo. Z veseljem pozdravljamo ta novi list, in z nami ga pozdravljajo vsi, katerim je do prave krščanske odgoje. Ta list je vzbudil katehetski odbor v Zagrebu, kateri je lani na sestanku v Spletu sklenil izdajati časopis. Urednik mu je Ante Jagar, duhovnik usmiljenih sester v Stenjevcu pri Zagrebu. Naročnina je 2 for. in naj se po-